

DUURZAME ENERGIE EN BESPARING GEEN 'HOT ITEM' IN VERKIEZINGSPROGRAMMA'S

In de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen op 9 juni lijken duurzame energie en klimaat geen grote thema's te worden. De meeste partijen besteden in hun partijprogramma wel aandacht aan deze onderwerpen, maar gebruiken het niet als onderscheidend onderwerp, zo betoogt directeur Frans Rooijers van CE Delft.

DOOR FRANS ROOIJERS (*)

CE Delft heeft de verkiezingsprogramma's van tien politieke partijen vergeleken op het gebied van duurzame energie, energiebesparing en klimaat. De inhoudelijke aandacht die de verschillende partijen hieraan besteden is erg verschillend. Trots op Nederland doet het onderwerp af met de mededeling dat er een kerncentrale gebouwd moet worden. D66 besteedt er de meeste woorden aan en gaat in op een groot aantal zaken; van Nederlandse participatie in zonne-energieprojecten in Noord-Afrika, een omslag van centrale naar decentrale energieopwekking tot de aanleg van één Europees hoogspanningsnetwerk. De VVD geeft aan duurzame energie als economische kans te zien en innovatie op dit terrein te willen steunen, maar tegelijkertijd subsidies op de exploitatie en specifieke technieken te willen afschaffen.

De PvdA wil de energievoorziening in hoog tempo verduurzamen. Subsidies ombuigen tot feed-in tarieven, verplicht aandeel duurzame energie invoeren en versnelde isolatie van huurwoningen. De PvdA ziet duurzame energievoorziening ook als economische kans. De PVV wil af van emissiehandel en windturbines en kiest voor kerncentrales en schone kolencentrales. Het valt op dat de kleinere partijen, zoals de ChristenUnie, D66, Groen Links of de Partij voor de Dieren vrij uitgebreid en concreet ingaan op een aantal wensen die ze hebben. Van de grote partijen houdt vooral het CDA zich enorm op de vlakte in haar verkiezingsprogramma. Bekijken we de verschillende programma's

dan zijn de standpunten van de partijen op het gebied van duurzame energie redelijk herkenbaar als we kijken door de bril van de 'oude' links-rechts tegenstelling. Ter linkerzijde een voorkeur om met subsidie, feed-in systemen, eventueel aangevuld met CO₂-belastingen en verplichtingen, het aandeel duurzame energie te laten stijgen. Ter rechterzijde de herkenbare voorkeur om beperkt te zijn met subsidie, om vooral de markt zijn werk te laten doen en om kernenergie een plek te geven in de lange termijn energietransitie.

VERPLICHTING VERSUS SUBSIDIE

Demissionair 'energieminister' Van der Hoeven leek recent plotsklaps afstand te nemen van de SDE-subsidie. Ze sneed daarmee een thema aan dat ook in de verkiezingsprogramma's terugkeert; de vraag hoe een flink aandeel duurzame energieopwekking het beste gerealiseerd kan worden. De partijstandpunten lopen in grote lijnen van 'verplicht aandeel duurzaam' naar 'subsidie van duurzame energie'. De SP wil alleen subsidie op technologie die nog in ontwikkeling is, de rest van het aandeel duurzame energie moet komen uit een verplichting voor energieleveranciers. Groen Links wil voor duurzame energie het Duitse feed-in systeem overnemen, net als D66. De PvdA voelt voor wettelijke normen in plaats van subsidies bij de vergroening van het energiegebruik. Het CDA wil dat de huidige SDE-regeling meer gespist wordt op de overgang naar rendabele exploitatie. De CU geeft aan van de huidige SDE-regeling af te willen en via een verplichting het aandeel duurzame energie te verhogen.

Zowel D66 als Groen Links, PvdA, Partij voor de Dieren, SP en de VVD kiezen voor strengere energie-eisen voor nieuwbouwwoningen. Groen Links wil zelfs klimaatneutrale nieuwbouw binnen vijf jaar. De ChristenUnie noemt energieneutrale overheidsgebouwen in 2030 als specifiek doel, de Partij voor de Dieren wil dat in 2030 alle woningen een energierenovatie hebben gehad. Ook het versneld isoleren van huurwoningen via corporaties komt bij een aantal terug: zoals PvdA en D66.

VERKEER

Rijden op elektrisch, daar is iedereen wel voor, zo blijkt uit de partijprogramma's. Groen Links wil daarnaast het autobezit remmen door deelauto's te stimuleren. De andere partijen zijn niet tegen het autobezit, maar willen dat automobilisten vooral betalen voor het gebruik van de auto. Volgens de VVD is het daarnaast nodig dat infrastructuur wordt uitgebreid, maar moet ook thuiswerken en dicht bij huis werken gestimuleerd worden. Het CDA juicht de ontwikkeling van waterstof en groen gas als brandstof toe. De PVV wil af van de 80 kilometerzones en pleit voor meer wegen en wegverbreding. Tevens moet de maximumsnelheid omhoog naar 140 km/uur. D66 heeft nadrukkelijk aandacht voor de rol van het goederenvervoer, en wil bijvoorbeeld Schiphol klimaatneutraal maken. Bijmenging van biobrandstoffen in de tank moet groeien, maar daarbij wel rekening houdend met negatieve effecten op landgebruik en voedselaanbod. De CU heeft de meest gedetailleerde uitwerking. Aanpassing van de onbelaste

Partij	Technieken	Duurzame energie	Gebouwde omgeving	Verkeer
 PvdA	Bijstoken biomassa in kolencentrale	Verplichten	- Strengere EPC - Versnelde isolatie huurwoningen	Gebruik in plaats van bezit van de auto belasten
 CDA	Kolencentrale vervangen door kernenergie	Via exploitatie subsidie		- Gebruik in plaats van bezit van de auto belasten - Schoner vervoer stimuleren - Duurzame groei Schiphol
 VVD	Geen nieuwe kolencentrale, wel kernenergie	Innovatie stimuleren	Strengere EPC	- Geen km-heffing - Meer infrastructuur
 GROENLINKS ZIJN IN DE TOEKOMST	- Strenge CO ₂ -norm om nieuwe kolencentrales te voorkomen. - Geen CO ₂ -opslag experiment onder bewoond gebied	Verplichten en stimuleren	- Strengere EPC - Klimaatneutrale nieuwbouw binnen vijf jaar	- Km-heffing invoeren - Aanschafbelasting laten bestaan - Duurzaam vervoer stimuleren - Strengere emissienormen in EU - Beperkingen groei luchthavens
 D66	- Strenge CO ₂ -norm om nieuwe kolencentrales te voorkomen. - Geen kerncentrale	Via feed-in tarief stimuleren	- Strengere EPC - Versnelde isolatie huurwoningen	- Km-heffing invoeren - Duurzaam vervoer stimuleren - Selectieve groei Schiphol
 SP	Vervangen door duurzaam	Verplichten en zonne-energie stimuleren	Strengere EPC	- Geen km-heffing - Meer OV - Beperkingen groei luchthavens
 ChristenUnie	- Bijstoken biomassa - Geen kerncentrale	Via subsidies stimuleren	Ergieneutrale overheidsgebouwen in 2030	- Schoner en zuiniger vervoer realiseren - Beperkingen groei luchthavens
 PARTIJ VOOR DE DIEREN	Geen kolen of kerncentrale, ook geen CO ₂ -opslag	Verplichten	- Strengere EPC - In 2030 alle woningen energie-renovatie	- Gebruik auto belasten - OV stimuleren - Schoner vervoer stimuleren
 TROTS OP NL	Kerncentrale			
 PARTIJ VOOR DE VRIJHEID	- Meer kerncentrales - Schone kolencentrales - Geen windturbines - Geen CO ₂ -opslag			- Geen km-heffing - Maximumsnelheden omhoog - Investeren in wegen

vergoeding woon-werkverkeer en sneller afhandelen van schone schepen zijn daarvan voorbeelden.

COMPROMISSEN

De tabel laat zien dat de meningen van de partijen over duurzame energie uiteenlopen. Iedereen wil wel een groter aandeel duurzame energie, maar de weg daarnaar toe is verschillend. Als duurzame energie echt een onderhandelingspunt wordt in de coalitievorming, dan is het belangrijkste

verschil de vraag: wel of niet verplichten van een aandeel duurzame energie in de levering van elektriciteit te hebben. Er zijn echter geen principiële tegenstellingen tussen de verschillende programma's, waardoor compromissen op weg naar duurzaam energieopwekking mogelijk zijn.

PARTIJOVERSTIJGEND VOORSTEL

Wel interessant is intussen de 'informele coalitie' van zeven politieke partijen. De partijcommissies voor duurzame ontwikkeling

van CDA, CU, D66, Groen Links PvdA, SGP en VVD lanceerde recent een partijoverstijgend voorstel 'Nederland krijgt nieuwe energie'. Het wordt spannend of dit burgerinitiatief ineens kan leiden tot meer aandacht voor duurzame energievoorziening in de verkiezingscampagne. [E3](#)

(*) Frans Rooijers is directeur van het onderzoeks- en adviesbureau CE Delft.